

Sygn. akt III AUa 152/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Horbulewicz
Sędziowie:	SSA Michał Bober (spr.) SSA Jerzy Andrzejewski
Protokolant:	Artur Lichota

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2013 r. w Gdańsku

sprawy J. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wznowienie postępowania w sprawie o prawo do emerytury

na skutek apelacji J. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 października 2012 r., sygn. akt VIII U 1256/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 stycznia 2007 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu J. P. prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach uznając, iż wnioskodawca udowodnił jedynie 8 lat, 6 miesięcy i 4 dni pracy w warunkach szczególnych, oraz że udowodnił jedynie 18 lat, 11 miesięcy i 2 dni pracy ogółem.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony wskazując, że do okresu zatrudnienia powinno być również zaliczone zatrudnienia na statku armatora niemieckiego, tj. 5 lat, 7 miesięcy i 25 dni oraz okres od 15 czerwca 1981 roku do 28 lutego 1982 roku.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie z przyczyn podanych w poprzednich pismach.

Wyrokiem z dnia 2 października 2007 roku wydanym w sprawie o sygnaturze akt VIII U 12676/07 Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ubezpieczonego.

W dniu 16 września 2011 roku J. P. złożył skargę o wznowienie postępowania prowadzonego w sprawie o sygnaturze akt VIII U 12676/07 i zakończony prawomocnym wyrokiem jako podstawę wznowienia wskazując artykuł 401 pkt 2 k.p.c.. W uzasadnieniu wskazał, iż nie był prawidłowo poinformowany o terminie rozprawy, w związku z czym został on pozbawiony prawa do przedstawienia swoich racji przed Sądem.

Wyrokiem z dnia 4 listopada 2011 roku w sprawie o sygnaturze akt VIII U 1836/11 Sąd Okręgowy oddalił skargę J. P. o wznowienie postępowania.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku uwzględniając apelacje wnioskodawcy wyrokiem z dnia 27 czerwca 2012 roku w sprawie o sygnaturze akt III AUa 147/12 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Sąd Apelacyjny w motywach rozstrzygnięcia wskazał, iż istnieją podstawy do wznowienia postępowania w oparciu o art.401 pkt 2 k.p.c. albowiem uzasadniony jest zarzut pozbawienia wnioskodawcy możliwości działania w sprawie VIII U 12676/07. W konsekwencji Sąd Okręgowy winien ponownie rozpoznać sprawę merytorycznie. Powyższa ocena wiąże zarówno Sąd Okręgowy jak i Sąd Apelacyjny stosownie do art.386 §6 k.p.c.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 29 października 2012r. wydanym w sprawie VIII U 1256/12 oddalił skargę opierając rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach: J. P.urodził się w dniu (...). W dniu 16 listopada 2006 roku złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wnioski o emeryturę. Na dzień złożenia wniosku o emeryturę ubezpieczony wykazał łącznie 19 lat 1 miesiąc i 2 dni ogólnego stażu pracy. Do stażu pracy Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie zaliczył okresu pracy od listopada 1974 roku do dnia 8 lipca 1980 roku u armatora zagranicznego H.& G.. W ramach tych okresów ZUS uwzględnił okres 8 lat, 6 miesięcy i 4 dni wykonywania pracy w szczególnych warunkach. W okresie od listopada 1974 roku do 8 lipca 1980 roku J. P.zatrudniony był u niemieckiego armatora H.& G.. W tym okresie za J. P.nie były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne. Decyzją z dnia 29 stycznia 2007 roku, podtrzymaną pismami z dnia 1 marca 2007 roku oraz 2 maja 2007 roku, pozwany odmówił J. P.prawa do emerytury ze względu na nie udowodnienie 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych jak również z powodu nie udowodnienia 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy zważył, że wywiedziona skarga o wznowienie postępowania nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. z 2009 r. Dz. U. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2).

Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 01 stycznia 1949r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy. Przy czym dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa wyżej za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (ust. 2 art. 32 ustawy). Zgodnie natomiast z

dalszym uregulowaniem wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym wyżej przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (ust. 4 art. 32). Oznacza to, że na potrzeby niniejszej ustawy pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach są prace wymienione w § 4-8a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r. nr 8 poz. 43 ze zm.), mimo, iż przedmiotowe rozporządzenie zostało wydane w oparciu o art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267), która z kolei została uchylona z dniem 01 stycznia 1999r. przez art. 195 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W myśl § 4 ust. 1 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony w odwołaniu zakwestionował zaskarżoną decyzję w zakresie, w jakim pozwany odmówił uznania okresu jego zatrudnienia wykonywanego na statkach niemieckiego armatora H. & G. H. oraz wnosił o uznanie tego okresu jako pracy w szczególnych warunkach.

Sąd I instancji wskazał, że zgodnie z informacją uzyskaną od Niemieckiego (...) Emerytalnego Gwarectwo – Kolej – M. ubezpieczonemu nie został przydzielony niemiecki numer ubezpieczenia. Nie ulega więc wątpliwości, iż za okres pracy J. P. u niemieckiego armatora nie były odprowadzane żadne składki na ubezpieczenia społeczne. W związku z powyższym nie można uznać okres pracy ubezpieczonego u niemieckiego armatora jako okres składkowy bądź też nieskładkowy w rozumieniu art. 6 i 7 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. z 2009 r. Dz. U. Nr 153 poz. 1227 ze zm.).

Sąd Okręgowy uznał, że pozwany prawidłowo ustalił, iż okres zatrudnienia ubezpieczonego w okresie od listopada 1974 roku do dnia 8 lipca 1980 roku nie podlega zaliczeniu do okresów składkowych i nieskładkowych ubezpieczonego, a zatem ubezpieczony nie posiadał obowiązkowego okresu 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Sąd I instancji podkreślił, że ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w cytowanym art. 184 wymaga nie tylko spełnienia przesłanek w postaci osiągnięcia odpowiedniego wieku, ale również wykazania odpowiedniego okresu składkowego i nieskładkowego.

Powyzsza okoliczność – brak 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych w dacie złożenia wniosku o przyznanie prawa do emerytury oraz w dacie wydania zaskarżonej decyzji – uniemożliwia pozytywne rozpoznanie złożonego przez ubezpieczonego wniosku o wznowienie postępowania i zmianę zaskarżonej decyzji. Ubezpieczony nie spełnia bowiem jednego z warunków do przyznania emerytury w wieku obniżonym.

Jednocześnie Sąd I instancji uznał za bezprzedmiotowe rozstrzygnięcie w kwestii, czy ubezpieczony w spornym okresie zatrudnienia wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w szczególnych warunkach. Ustalenie tej kwestii nie mogło bowiem w jakikolwiek sposób wpłynąć na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie.

W tym kontekście Sąd Okręgowy w całości podzielił zapatrywanie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym istota decyzji organu rentowego polega na rozstrzygnięciu o prawie do konkretnego świadczenia (lub o jego wysokości) jako całości, a nie o poszczególnych elementach składających się na to prawo. Sąd stwierdzający spełnienie przez ubezpieczonego jednego lub więcej warunków powstania prawa do świadczenia, nie może ustalić tego w sentencji wyroku, przy jednoczesnym oddaleniu odwołania ubezpieczonego od niekorzystnej dla niego decyzji organu rentowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2000 roku, II UKN 147/00, OSNP 2002/16/389).

Oznacza to, że niespełnienie przez ubezpieczonego ustawowych warunków koniecznych do przyznania świadczenia powoduje zawsze konieczność wydania decyzji odmownej. Wydanie takiej decyzji następuje również wtedy, gdy ubezpieczony nie spełnia chociażby jednego z ustawowych warunków niezbędnych do przyznania świadczenia. W takiej sytuacji nie ma podstaw, aby Sąd rozpoznający sprawę analizował spełnienie przez ubezpieczonego wszystkich poszczególnych warunków przyznania konkretnego świadczenia. Sąd zobligowany jest jedynie do wydania orzeczenia rozstrzygającego o prawie do świadczenia jako takiego.

Zgodnie z treścią przepisu artykułu art. 412 § 1 k.p.c. Sąd rozpoznaje sprawę na nowo w granicach, jakie określa podstawa wznowienia. Paragraf 2 tego artykułu stanowi zaś, że po ponownym rozpoznaniu sprawy sąd stosownie do okoliczności bądź oddala skargę o wznowienie, bądź uwzględniając ją zmienia zaskarżone orzeczenie albo je uchyla i w razie potrzeby pozew odrzuca lub postępowanie umarza.

W konkluzji, na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł ubezpieczony zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez błędną jego wykładnię, na podstawie błędnie ustalonego stanu faktycznego, polegającego na przyjęciu, iż okres pracy powoda w latach 1974 – 1980 u armatora niemieckiego nie podlega zaliczeniu do okresów składkowych i nieskładkowych ubezpieczonego,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 184 w zw. z art 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poprzez błędną jego wykładnię na podstawie błędnie ustalonego stanu faktycznego, polegającego na przyjęciu, iż wnioskodawca nie wykazał odpowiedniego okresu składkowego i nieskładkowego,

3. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 412 § 2 k.p.c, poprzez błędne jego zastosowanie, na podstawie błędnie przyjętego stanu faktycznego, stanowiącego podstawę do wydania skarżonego wyroku.

W oparciu o powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego łącznie z postępowaniem odwoławczym według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelujący wyjaśnił, że błędny jest pogląd Sądu I instancji dotyczący nieuznania okresu pracy u armatora niemieckiego w latach 1974-1980 jako okresów składkowych, a tym samym uznanie, iż wnioskodawca nie udowodnił 25 lat składkowych i nieskładkowych. Ubezpieczony odwołał się w tym zakresie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2007r. II UK 185/06 przywołując jego treść i wyjaśniając, że stwierdzić, iż sytuacja określona w orzeczeniu Sądu Najwyższego ma miejsce również w przedmiotowej sprawie. Z pisma (...), przetłumaczonego w dniu 27.10.2006r. jednoznacznie zostało potwierdzone, iż J. P. był zatrudniony przez niemieckiego armatora w okresie od Listopada 1974r. do 8 lipca 1980r. na stanowisku oficera nawigacyjnego. Tym samym wnioskodawca jednoznacznie wykazał, iż w wskazanym okresie pozostawał w zatrudnieniu u armatora niemieckiego, a tym samym zgodnie z w/w orzeczeniem Sądu Najwyższego, okres ten powinien zostać zaliczony, jako okres składkowy, pomimo, iż wnioskodawca nie został zgłoszony do ubezpieczenia. Tym samym w ocenie ubezpieczonego należy uznać, że spełnił on wszelkie warunki, które uprawniały go do nabycia prawa do emerytury w dacie złożenia wniosku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy, w konsekwencji czego apelacja podlegała oddaleniu jako niezasadniona. Prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego oraz należyte umotywowaną ocenę prawną sporu Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne, w pełni podzielając wywody zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego

wyroku. Z tego też względu Sąd odwoławczy nie dostrzega potrzeby ponownego szczegółowego przytaczania zawartych w nim argumentów. Rozpoznając sprawę Sąd Okręgowy nie naruszył tak norm prawa materialnego, jak i zasad postępowania, które uzasadniałyby uwzględnienie wniosków apelacji.

Istotę sporu w sprawie, a jednocześnie źródło zarzutów podniesionych w środku zaskarżenia, stanowi ustalenie przez Sąd pierwszej instancji, że ubezpieczony nie spełnił przesłanki wykazania na dzień 1 stycznia 1999 r. 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych w rozumieniu art. 6 i 7 ustawy emerytalnej, która to warunkuje możliwość przyznania prawa do wcześniejszej emerytury, co z kolei jest konsekwencją odmowy przyjęcia, że okresem składkowym (czy też nieskładkowym) był okres zatrudnienia wnioskodawcy J. P. w okresie od listopada 1974r. do 8 lipca 1980r. poza granicami kraju.

Bezspornym jest również fakt, że ubezpieczony we wskazanych wyżej okresach nie był objęty ubezpieczeniem społecznym na terenie Polski (ani obowiązkowym, ani dobrowolnym). Z informacji, na jakie powołał się zarówno pozwany jak i Sąd Okręgowy wynika natomiast, że wnioskodawca nie był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego w Niemczech z tytułu zatrudnienia u niemieckiego armatora. Wnioskodawca, na którym w myśl art.232 k.p.c. spoczywał ciężar przeprowadzenia dowodu przeciwnego, dowodu takiego nie przeprowadził – co więcej – w apelacji nie kwestionuje tej okoliczności ograniczając się do wyrażenia błędnego stanowiska, że okoliczność ta pozbawiona jest znaczenia prawnego.

Zamknięty katalog okresów, które są uwzględniane przy ustalaniu prawa do emerytury został określony w art. 6 i 7 ustawy emerytalnej, i zgodnie z postanowieniami tych przepisów za okresy składkowe przyjmuje się między innymi: okresy ubezpieczenia (ust. 1 pkt 1) oraz przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy, zatrudnienia po ukończeniu 15 roku życia obywateli polskich za granicą - u innych pracodawców zagranicznych, jeżeli w okresie pracy za granicą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce (ust. 2 pkt 1 lit. d).

Skoro w okresach zatrudnienia za granicą wnioskodawca nie był objęty ubezpieczeniem emerytalnym na terenie Polski, to niezależnie od podstawy świadczenia pracy u pracodawcy zagranicznego, okres ten nie podlega uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury ani jako okres składkowy (bowiem składka w Polsce nie była uiszczana), ani jako nieskładkowy (bowiem nie jest objęty katalogiem okresów ustalonych w art. 7 ustawy emerytalnej). Zatem, niezależnie od tego, czy ubezpieczony w spornym okresie świadczył pracę poza granicami kraju na podstawie umowy o pracę czy też innej podstawie prawnej, nie można tego okresu zatrudnienia uwzględnić przy ustalaniu prawa do wnioskowanej emerytury.

Skoro ubezpieczony ubiega się o emeryturę na podstawie art. 184 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej, to winien wykazać łączne spełnienie wszystkich przesłanek ustalonych przez ustawodawcę do przyznania wnioskowanego świadczenia. Brak spełnienia jednej z tych ustawowych przesłanek – legitymowania się okresem składkowym i nieskładkowym w łącznym wymiarze co najmniej 25 lat na dzień 1 stycznia 1999 r., musi skutkować odmową przyznania prawa do emerytury w wieku obniżonym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2010 r., II 140/10, Lex nr 786382, z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05, Lex nr 272581, wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 12 stycznia 2012 r., III A Ua 1470/11, Lex nr 1124831).

Odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego, a zwłaszcza do uzasadnienia orzeczenia w sprawie II UK 185/06 wnioskodawca powinien zapoznać się z całością zawartych tam rozważań przeprowadzonych w konkretnych realiach prawnych na gruncie konkretnego stanu faktycznego. W ten sposób uniknąłby wyprowadzania wniosków, których w żaden sposób nie można przenieść na grunt przedmiotowej sprawy. Godzi się przede wszystkim zauważyć, że przywołana sprawa dotyczyła zatrudnienia w Polsce u pracodawcy polskiego przed 1999r., który to pracodawca nie odprowadzał składek na ubezpieczenie społeczne pomimo ciążącego na nim obowiązku. Rozważania Sądu dotyczyły zasad opłacania składek w ramach funkcjonujących przed 1999r. przepisów. Sąd Najwyższy wynikiem tych rozważań doszedł do w pełni akceptowalnej tezy, iż brak możliwości stwierdzenia, że pracodawca zgłaszający grupowo pracowników do ubezpieczenia społecznego nie odprowadza składek na rzecz konkretnego pracownika nie może stawiać tych pracowników w sytuacji uprzywilejowanej względem pracowników indywidualnie zgłaszanych do

ubezpieczenia społecznego, co do których zawsze jest możliwość ustalenia, czy składka została opłacona. Oczywiście stan faktyczny i rozważania dotyczyły pracodawcy polskiego i zatrudnienia według przepisów prawa polskiego. Wnioskodawca zatrudniony był natomiast u pracodawcy zagranicznego, zaś ustawa o emeryturach i rentach... ściśle reglamentuje możliwość zaliczenia takiego zatrudnienia do okresu składkowego. Wnioskodawca słusznie w tej materii powołuje się na orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie II UK 196/02, choć również – jak się wydaje – nie do końca pojmuje konsekwencje tego słusznego stanowiska. Cytując zatem za apelantem należy wskazać, że okresy zatrudnienia u pracodawców zagranicznych wlicza się do okresów pracy w warunkach szczególnych pod warunkiem „uznania ich za okresy składkowe w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 lub 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.)”. Istota przywołanych przepisów wskazana została powyżej.

Reasumując należy uznać, że mimo istnienia przesłanki do skutecznego wniesienia skargi o wznowienie postępowania wobec formalnej wadliwości poprzedniego orzeczenia Sądu Okręgowego, brak było podstaw do rozstrzygnięcia reformatoryjnego w zakresie decyzji organu rentowego.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji wyroku.